ئەخمەت ئىمىن

ئېيتىڭ مېنىڭ دېھقىنىم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئەخمەت ئىمىن

ئېنىچ مېنىڭ دېھقىنىم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

啊，我们农民：维吾尔文/艾合买提·依明著．— 乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.12

ISBN 978-7-228-12201-1

Ⅰ.啊… Ⅱ.艾… Ⅲ.记实文学－中国－当代－维吾尔语（中国小数民族语言） Ⅳ.I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 210760 号

作　　者	艾合买提·伊明
责任编辑	孜来哈·艾则孜
责任校对	古丽夏尔·尼格买提
特约校对	阿依古丽·亚森
封面设计	买买提·诺比提，刘堪海
图像设计	罗卫华
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	(0991)2827472
邮政编码	830001
印　　刷	新疆一龙印刷有限公司
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	787×1092 毫米 1/16
印　　张	13.5
版　　次	2009 年 7 月第 1 版
印　　次	2009 年 7 月第 1 次印刷
印　　数	1 — 3000
定　　价	39.00 元

ئىخ، مىنىڭ دېھقىنىم

ئاپتورى: ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى: زىلەيخا ئەزىز
مەسئۇل كوررېكتورلىرى: گۈلشەھەر نىغمەت
تەكلىپلىك كوررېكتورى: ئايگۈل ياسىن
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: مەمەت نەۋبەت، ليۇ كەنخۇي
سۈرەت كىرىشتۈرگۈچى ۋە سۈرەت سىزىنى يازغۇچى: لو ۋېيخۇا
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر
تېلېفون: 0991 - 2827472
پوچتا نومۇرى: 830001
باسقۇچى: شىنجاڭ يىلوڭ مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى: 1092×787 مىللىمېتىر 1/16
باسما تاۋىقى: 13.5
نەشرى: 2009 - يىلى 7 - ئاي 1 - نەشرى
باسمىسى: 2009 - يىلى 7 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 3000 — 1
كىتاب نومۇرى: ISBN 978-7-228-12201-1
باھاسى: 39.00 يۈەن

مۇندەرىجە

مۇقەددىمە 1

يولدا 4
ئالتۇن ئاچقۇچ 6
تارىم كۆۋرۈكى 8
يول ئاسرىغۇچىلار 10
تەكلىماكان قوينىدا 13
رېھىل 19
مەنزىلگە يېتىش 24
سالام 30
غازاڭ مەزگىلى 35
بوۋاققا ئىسىم قويۇش 40
دالىپاق مەسچىتى 44
غىدىر مازار 48
روزى ئاتلىقلار تويى 53
شاھ كەنتى 58
كەنت ھاۋاسىنىڭ كارامىتى 63
ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈۋاتقانلار 69
دېھقان ۋە قۇشلار 75
دېھقان چاچقان ئۇرۇق 81

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

سۇ ۋە دېھقان 85
چار بازار 92
نېمە ئۈچۈن ئوقۇيسىز 100
كىتاب 105
ئوقۇش ئەسقاتىدۇ 109
پارىنكچى دېھقانلار 113
خوتەن قاشتېشى 117
كېچىدىكى ناخشا ئاۋازى 123
دېھقاننىڭ قەلبىدىكى 127
ئۆي 131
قوم ئۈستىدىكى خامانلىقتا 134
يۇلغۇننىڭ خىسلىتى 138
مەن شاھ كەنتىدىن ئايرىلالمىدىم 143
ماڭغان ـــ دەريا، ياتقان ـــ بورىيا 146
چوڭلار، ياشلار ۋە ئىستېمال 150
داستىخان ئۈستىدە 157
شاھ كەنتىنىڭ ئاياللىرى 161
ئاسپىرانت يىگىت بىلەن سۆھبەت 168
گىلەم ۋە دېھقان 174
ئەتلەس ۋە دېھقان 182
قاشتېشى ئىزدەش 190
مەن ئىزدىگەن باغ 196
«4 ـ ماي» ياشلار بايرىمىدا 201
مېھىرگە چۆمگەن دۇنيا 205

مۇقەددىمە

2006 - يىلى 11 - ئاينىڭ باشلىرى ئىدى. بىر كۈنى ئىدارىمىزنىڭ پارتكوم شۇجىسى لى ۋېيچىڭ خانىم تۇيۇقسىز مېنى ئىشخانىسىغا چاقىرتتى. سالام - سەھەتتىن كېيىن ئۇ ئەسلىي مەقسەتكە كۆچتى: «خەۋىرىڭىز بار، خوتەن ناھىيىسىنىڭ خانئېرىق يېزا شاھ كەنتى ئىدارىمىزنىڭ نامراتلارنى يۆلەش نۇقتىسى. بىر يىلدىن بۇيان بىز ئۇ يەرگە ئىقتىسادىي جەھەتتىن ئاز - تولا ياردەم قىلدۇق، ئىدارە باشلىقلىرىدىن يولداش ئابدۇراخمان ئەبەيمۇ، ئابلەت ئىمىنمۇ ئۇ يەرگە بېرىپ كونكرېت ياردەم بېرىش تۈرلىرىنى ئورۇنلاشتۇردى: كەنت كومىتېتىنىڭ ئىشخانا قۇرۇلۇشى رەسمىي باشلىنىپ ئاساسىي گەۋدىسى پۈتۈپ قالدى. لېكىن، ئىشنى ماھىيىتى بىلەن ئويلىغاندا، ماددىي جەھەتتىن يۆلەش بىلەن روھىي جەھەتتىن يۆلەشنى چوقۇم بىرلەشتۈرمەي بولمايدۇ. مېنىڭچە، بىز مۇنداق بىر ئىش قىلىپ باقساق: نەچچە ۋاقىتلاردىن بۇيان، دېھقانلىرىمىز بىز چىقارغان ھەر خىل مەزمۇندىكى كىتابلارنى كۆردى. بۇ قېتىم ئۆزلىرى ھەققىدە يېزىلغان، ئۆزلىرى كىرگۈزۈلگەن بىر كىتابنى كۆرۈپ باقسا؛ بۇ كىتابقا ئۇلارنىڭ ياخشى پەزىلەتلىرى، ئېسىل ئەنئەنىلىرى كىرگۈزۈلسە. يەنە ئىدارىمىزدىكى فوتوگرافىيە ھەۋەسكارلىرىدىن بىر گۇرۇپپا تەشكىل قىلساق؛ دېھقانلار ھاياتىدىن ئارتىلغان ئېسىل كۆرۈنۈشلەر ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ھازىرقى تۇرمۇشىنى ئەكس ئەتتۈرسەك. بۇ ئىشقا قاتنىشىدىغانلارنىڭ ھەممىسى مۇھەررىر يولداشلار. نەچچە ۋاقىتلاردىن بۇيان ھەممەيلەن ئۇ كەنتكە ئىئانە يىغىپ، ئىمكانىيىتىنىڭ يېتىشىچە ماددىي ياردەملەرنى قىلدى. ئەمدى بايام دېگىنىمدەك، مەنىۋى ياردىمىمىزنىمۇ بېرىپ باقساق. ئۇ يەردە ھەممىمىزنىڭ سالاھىيىتى باشقىچە بولىدۇ: سىز مۇھەررىر ئەمەس، بەلكى يازغۇچىلىق سالاھىيىتىڭىز، مەنمۇ باش مۇھەررىر ئەمەس، باشقا يولداشلارمۇ باشقارما باشلىقى ۋە مۇھەررىر ئەمەس، ئوخشاشلا فوتوگراف سالاھىيىتى بىلەن ئوتتۇرىغا چىقىمىز. شۇنىڭ بىلەن دېھقانلارنى خۇش قىلغۇدەك ئۈمىدلەندۈرگۈدەك، رىغبەتلەندۈرگۈدەك بىر ئەسەرنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرسەك. قىسقىسى، سىز ئۆز قابىلىيىتىڭىزنى جارى قىلدۇرۇپ، دېھقانلىرىمىزغا ئاتاپ

بىر ئەسەر يازسىڭىز، قانداق؟»

ھەرقانداق ئىشتا زاھىرەن كۆرۈنۈشلەردىن ئىچكى ماھىيەتكە شۇڭغۇشنى ياخشى كۆرىدىغان بۇ پسىخولوگىيە دوكتورىنىڭ كۆڭلۈمدىكى ئارزۇنى قانداق بىلىۋالغانلىقىغا ئەقلىم ھەيران ئىدى. ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان پەش - چېكىتلەر بىلەن ھەپىلىشىپ، ئورىگىناللارنى تەكرار - تەكرار كۆرۈپ دىدىقىپ كەتكەن، ھەر كۈنى نەشرىياتتىن ئۆيگىچە بولغان تۆت بېكەتلىك يولدا تۆت قېتىم سوكۇلداپ زېرىكىپ كەتكەن، شەھەردىن چىقماي ئىجادىيەت كىرىزىسىگە بوغۇلۇپ ئىچىم سىقىلىپ كەتكەن مەندەك بىر ئادەمنىڭ ئارزۇسى ئەلۋەتتە سىرتقا چىقىش ئىدى، ھەتتا 56 ياشقا كىرگۈچە چەت ئەللەرگە چىقالمىغان بولسامۇ، ئۆز دىيارىمنىڭ ناھىيە - بازارلىرىنى، ئەقەللىيسى شەھىرىمنىڭ ئەتراپىدىكى يېزا - قىشلاقلىرىنى كۆرۈشمۇ مەن ئۈچۈن خۇشاللىق، ئىجادىيىتىم ئۈچۈن ئاز - تولا نەپ بېرەلەيتتى. شۇڭا، مەن ئۇنىڭغا مەمنۇنىيەت بىلەن رازىلىق بىلدۈردۈم.

لېكىن، شۇجى ئىشخانىسىدىن چىقىپلا مېنى غەم - تەشۋىش بېسىۋالدى: «دېھقانلىرىمىزغا ئىلھام، ئۈمىد، خۇشاللىق بېغىشلىيالىغۇدەك ئەسەرنى يېزىش ھۆددىسىدىن چىقىپ كېتەلەرمەنمۇ؟»... «شەھەردە تۇغۇلغان، شەھەردە ئۆسكەن، ئۆي - پىكىرلىرى ئۇرۇمچىنىڭ ئاسفالت يوللىرىدەك قۇرغاق مەندەك بىر كىشى كۆكۈمزار يېزا ھاياتىدىن دېھقانلارنىڭ كۆڭلى سۇ ئىچكۈدەك بىر ھېكمەتنى كۆتۈرۈپ چىقالارمەنمۇ؟»...

بۇ تەشۋىشمنى مەن بىلەن بىللە سەپەرگە چىقىدىغان، ئۇزۇندىن بۇيان دېھقان ھاياتىغا ئارىلىشىپ ئۇلارغا يار - يۆلەك بولۇشنى ئۆز خىزمىتىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمىغا ئايلاندۇرغان نەشرىياتنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى ئابلەت ئىمىنىغا ئېيتتىم. كۆڭلىدىكى خۇشاللىقى چىرايىغا چىققاندا كۆزلىرى يۇمۇلۇپ، ئېغىزلىرى چوڭىيىپ، سەدەپتەك چىشلىرى يۈزىنى بىر ئالىدىغان بۇ تەڭتۇش بۇرادىرىم دەل ئاشۇ تۇرقىدا قولۇمنى چىڭ قىسىپ: «سىز يېزىپ كېتەلەيسىز، ئەخمەت !» دېدى.

كەچقۇرۇن، خۇددى كۆڭلۈمدىكىنى بىلگەندەك، ئابدۇراخمان ئەبەيدىن تېلېفون كەلدى. ئۆز ۋاقتىدا مەن بىلەن مۇشۇ خەلق نەشرىياتىدا ئىشلەپ، كېيىنكى چاغلاردا ياش - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى، ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسىدا رەھبەر بولۇپ يۈرۈپ، بىر يېرىم يىل مابەينىدە بىزگە نەشرىيات باشلىقى بولۇپ يۆتكىلىپ كەلگەن بۇ دېھقان ئوغلى كىچىك بالىنىڭكىدەك بىغەم، تاتلىق كۈلكىسى بىلەن مېنى پەپىلەپ: «بۇنى سىز قىلمىسىڭىز، كىم قىلالايدۇ !؟ سىز دېھقاننى سۆيىسىز، ئاداش» دېدى.

راست، — دېدىم مەن كۆڭلۈمدە، — مەن دېھقاننى سۆيىمەن. چۈنكى، مەن

دېھقاننىڭ ھالال ئەمگەك تەرنىڭ خاسىيىتى بىلەن چوڭ بولغان.

ئۆزنىڭ دان - ئېشى، گۆش - مېيى، مېۋە ۋە شىرنىسى بىلەن تېنىمگە قۇۋۋەت، قولۇمغا كۈچ، پۇتۇمغا ماغدۇر بېرىپ كېلىۋاتقان دېھقىنىم ماڭا مۇشۇ ساۋابلىق ئىشنى قىلىشقا ئىلھام بېرەلمەسمۇ !؟

سەن بىرسىگە سۆيگۈ بېغىشلىساڭ، ئۇ سېنى ئۆز مېھرى بىلەن تارتۇقلايدۇ. بىرسى ساڭا ئىلھام ئاتا قىلسا، سەن ئۇنىڭغا مەدەتكار بولۇشنى ئۆز قەرزىڭ ھېسابلايسەن.

ئاتلان، ئەخمەت، ئاتلان ! بۇ سەپىرىڭدە سېنى ئاجايىپ سەرگۈزەشت، چوڭقۇر تەسىرات ۋە ھېكمەت كۈتۈپ تۇرىدۇ !

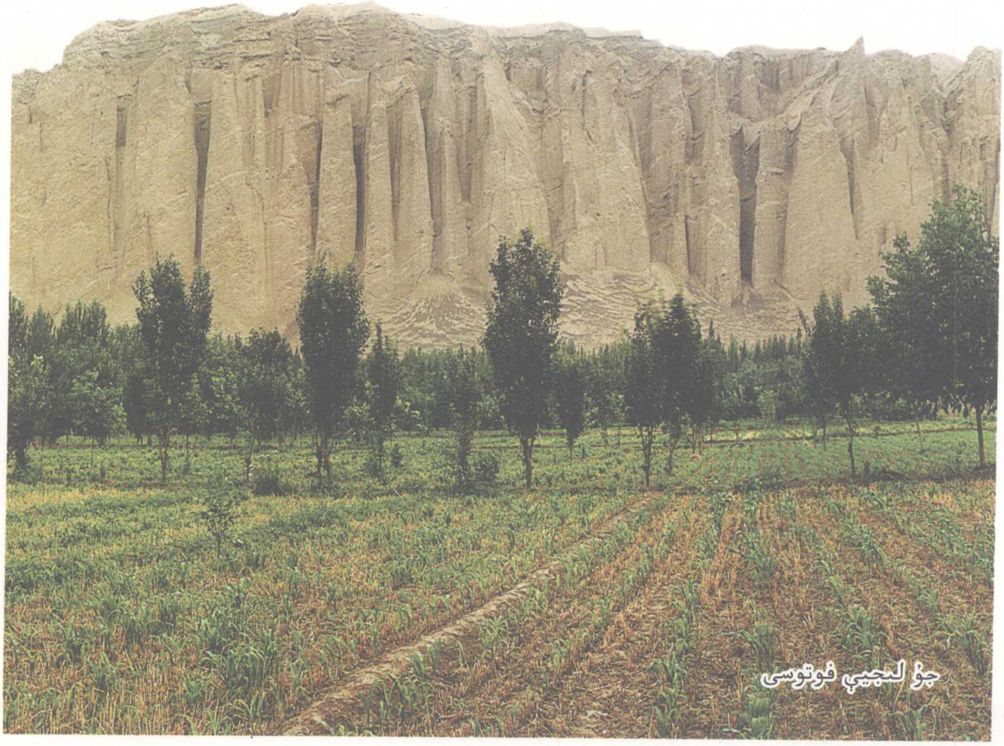

يولدا

2006 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنى ئەتىگەن سائەت بەشتە بىز ئىدارىمىزگە يىغىلدۇق. ئىككى شوپۇرنى قوشقاندا جەمئىي 11 ئادەم بىر پىكاپ ۋە بىر مىنىبۇسقا بۆلۈنۈپ ئولتۇرۇپ سەپەرگە ئاتلاندۇق. تېخى تاڭ يورۇمىغان، پىكاپ ئىچىدىكى چىراغمۇ ئازلا يورۇتۇلۇپ ئۆچۈرۈلگەنىدى. ئورۇمچىدىن چىقار ـ چىقمايلا سەپەردىشىم لى مىڭ: «سىز بۇ قېتىم قانداق ئەسەر يازماقچى؟» دەپ سوراپ قالدى. پىكىر يولۇممۇ تېخىچە ئەتراپىمدىكىدەك قاپقاراڭغۇچىلىق ئىچىدە تۇرغاچقا، تومتاقلا قىلىپ: «ئەدەبىي ئەسەر» دەپ جاۋاب بەردىم. ئۇ خىيالىغىچە جىمىپ كېتىپ: «دېھقانلىرىمىز نېمە ئويلايدىغاندۇ؟ نېمىگە بەكرەك موھتاجدۇر؟... تۇرۇپ ـ تۇرۇپ مۇشۇنى ئويلىنىپ قالىمەن» دەپ چوڭقۇر خورسىنىپ قويدى. «بۇنى بارغاندا بىلىسەن، ـــ دېدى پىكاپنىڭ ئالدى ئورۇندۇقىدا ئولتۇرغان ئابلەت ئىمىن، ـــ شەھەردە تۇغۇلۇپ ئۆسكەنلەر دېھقان تۇرمۇشىنى چۈشەنمەيدۇ. چۈنكى، دېھقانلار بىلەن شەھەرلىكلەر ئوتتۇرىسىدا كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان قانداقتۇر بىر توساق بار. ئاشۇ توساقتىن ھالقىپ ئۆتەلىگەن ئادەملا دېھقانىنىڭ نېمە ئويلايدىغانلىقىنى، نېمىگە موھتاجلىقىنى چۈشىنىپ يېتەلەيدۇ.»

بىز سەپەر جەريانىدا يول ئىزدىدۇق، بۇ قېتىمقى سەپىرىمىزدە دېھقانلىرىمىزنىڭ روھىي دۇنياسىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىغا تۇتىشىدىغان يولنى تاپالارمىزمۇ؟

«بۇ توساق نېمىدۇ؟ ـــ مەنمۇ ئويلىنىپ قالدىم، ـــ ياشاش مۇھىتىنىڭ ئوخشىماسلىقىدىن پەيدا بولغان توساقمىدۇ ياكى شەھەرلىكلەرنىڭ يېزىلىقلارنى تۆۋەن كۆرگەنلىكىدىن، ياكى بولمىسا يېزىلىقلارنىڭ شەھەرلىكلەرنى چوڭ كۆرگەنلىكىدىن شەكىللەنگەن توساقمىدۇ؟... ئادەملەر

بولغانىكەن، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان توساقلار بولىدۇ، لېكىن كۆڭۈلدىن كۆڭۈلگە يول بار، بۇ يولنى تاپالىغان ئادەم شۇ توساقتىن ئۆتۈپ كېتەلىگەن ئادەم... شۇ ئارزۇدا مانا بۇ ئۇزۇن يولدا كېتىۋاتىمىز...»

ھەي، يوللار، يوللار... كېتىۋاتقىنىمىز ئاسفالت يوللار، يۇقىرى سۈرئەتلىك يوللار، ئەتراپىمىزدا تاش - شېغىللىق يوللار، توپا يوللار... تۈز يوللار، ئەگرى - بۈگرى يوللار... چوڭ يوللار، چىغىر يوللار... تاغ يوللىرى، سۇ يوللىرى، ھاۋا يوللىرى، تۆمۈر يوللار... يوللارنىڭ تۈرلىرى شۇ قەدەر كۆپ، ھەممىسىلا ئىنساننىڭ مۈشكۈلاتىنى ئاسان قىلىش، موھتاجلىقىنى تەمىن ئېتىش، بىر - بىرىنى ئىزدەش، چۈشىنىش... تەبىئەت بىلەن ئىچقويۇن - تاشقويۇن بولۇش... زۆرۈرىيىتىدە ئېچىلغان. بۈيۈك تەبىئەتنىڭ مەۋجۇتلۇقى ئىنسان مەۋجۇتلۇقىنى بەلگىلىگەن. ئىنسانىيەتنىڭ مەۋجۇتلۇقى، تىرىشچانلىقى مانا مۇشۇنداق يوللارنى شەكىللەندۈرگەن. مەن يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولدا ئېسىل پىكاپنىڭ ئىچىدە چايقالماي كېتىۋاتقىنىمدا ئېشەك، كالا ھارۋىلىرىدا ئولتۇرۇپ توپىلىق يوللاردا چاڭ يۇتۇپ كېتىۋاتقان قېرىنداشلىرىمنى قانداق ئۇنتۇپ كېتەلەيمەن؟! مەن ئىنسان قەلبى ئارا تۇتىشىدىغان يوللارنى ئويلىدىم: بۇ ئىنسانلار ئارا بىر - بىرىگە مېھىر يەتكۈزىدىغان يول؛ بۇ ئۆزگىلەرنى چۈشىنىش ۋە ئۇلارنىڭ ھالىغا يېتىش ئارقىلىق ئۆزگىنىمۇ، ئۆزىنىمۇ مۇكەممەللەشتۈرىدىغان يول...

ھەر خىل خىياللار، پاراڭ - چاقچاقلار بىلەن بۇگۇر ناھىيىسىگە كېلىپ قالغانلىقىمىزنىمۇ سەزمەي قاپتىمەن. بۇ شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت تۆتلەر بولغان چاغ ئىدى.

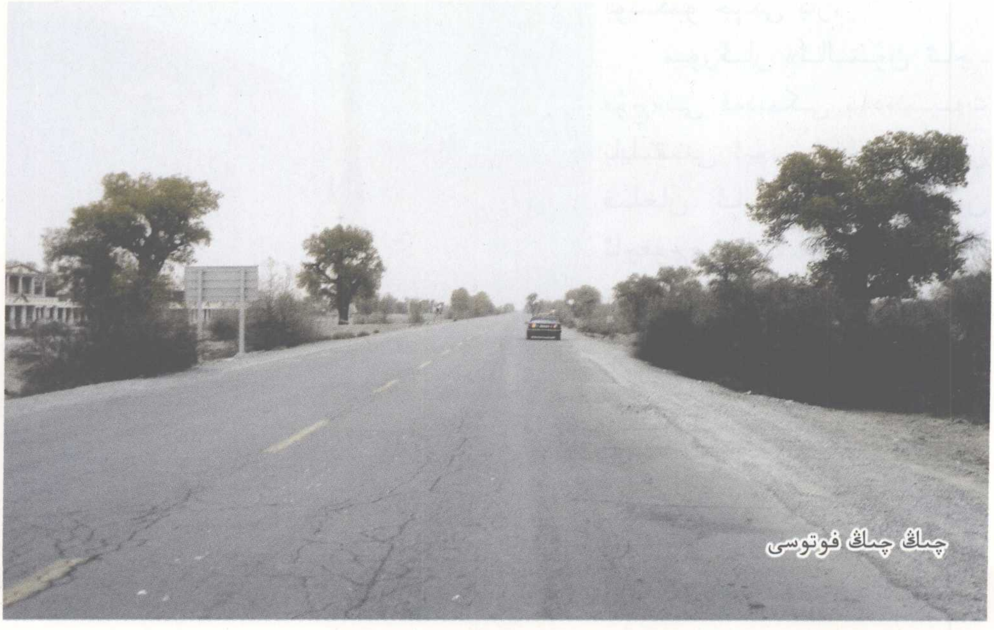

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئالتۇن ئاچقۇچ

بۇگۇردە مېھمانخانىغا ئورۇنلىشىپ يۇز - كۆزىمىزنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن، غاز تۇمشۇقلۇق سەپەر شەپكىسىنىڭ چېكىلىكىنى بالىلاردەك قۇلاق تەرىپىگە چۆرۈۋالغان ئىنى خىزمەتدىشىمىز، فوتوگراف ھەۋەسكارى دىلمۇرات، ئابلەت ئۇچىمىز كوچا ئايلاندۇق. خەلق مەيدانىدىكى بەھەيۋەت ئاچقۇچ ھەيكىلى دىققىتىمىزنى تارتتى. ئېگىزلىكى ئون مېتىرچە كېلىدىغان يوغان ئاچقۇچنىڭ ئاستىدىكى چاسا قوندۇرمىغا ئويۇلغان خەتلەردىن مەلۇم بولدىكى، بۇ نېفىتچىلارنىڭ خاتىرىسىگە تىكلەنگەن ئابىدە ئىكەن. مەن تارىم تاشيولىغا بۇرۇلۇش ئېغىزىدىكى بۇ ناھىيىدە ئورنىتىلغان بۇ زور «ئاچقۇچ»قا قاراپ خەلقئارالىق مەدەنىيەتشۇناس مورگاننىڭ: «ئىنسانىيەت قەدىمكى مەدەنىيىتىنىڭ ئالتۇن ئاچقۇچى تارىم ۋادىسىغا كۆمۈلگەن» دېگەن مەشھۇر سۆزىنى ئېسىمگە ئالدىم.

ئالتۇن ئاچقۇچ ــــ ئەسلىدە خەزىنىنىڭ ئاچقۇچى، لېكىن خەزىنە ھەرقانچە چوڭ بولسىمۇ، پۈتمەس - تۈگىمەس بولمايدۇ، ئۇنىڭ چېكى بار.

بۇ يەرگە ئورنىتىلغان ئاچقۇچ كىشىلەرنىڭ نەزىرىدە پۈتمەس - تۈگىمەس بايلىقنىڭ ئاچقۇچى، لېكىن يەر شارىدا پۈتمەس - تۈگىمەس نەرسە بولمايدۇ، بۇنىڭمۇ چېكى بار.

مورگان «ئالتۇن ئاچقۇچ»نى قەدىمكى مەدەنىيەت بايلىقىنى ئېچىشنىڭ سىمۋولى قىلغان. ئالدىمدىكى «ئالتۇن ئاچقۇچ» بولسا، ئىنسانلارنىڭ تەبىئەت قوينىدىكى ماددىي بايلىقلارنى ئېچىشىغا سىمۋول قىلىنغان. ئالدىدىكىسى ئىنسانىيەتنىڭ قۇملۇق يۇتۇپ كەتكەن قەدىمكى مەدەنىيىتىنى ئېچىپ كۆرسىتىش ئارقىلىق ئىنسانىنى ئىبرەت ۋە ئىلھامغا

بۇگۇر ناھىيىسىنىڭ خەلق مەيدانىدىكى ئالتۇن ئاچقۇچقا كىشىلەرنىڭ يەرلىك ئىقتىسادنى گۈللەندۈرۈپ، گۈزەل يۇرت قۇرۇش ئارزۇسى مۇجەسسەملەنگەن.

چېن لىن فوتوسى

ئىگە قىلىشنى مەقسەت قىلغان بولسا، كېيىنكىسى قوملۇق بېسىپ ياتقان بايلىقلارنى ئىنسان ئىستېمالىغا يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئىنسانىيەتنى يەنىمۇ يېڭى مەدەنىيەت يارىتىش ماددىي ئاساسىغا ئىگە قىلىشنى مەقسەت قىلىدۇ. ئىككىلىسىدىكى ئورتاقلىق تەرەققىيات؛ ئوخشىماسلىق شۇكى، ئالدىدىكىسىدە تەجرىبە - ساۋاقلارنى كۆپنى كۆرگەن نەزەردە خۇلاسىلەش ئىستىكى بار؛ كېيىنكىسىدە ياشلارغا خاس جۇشقۇنلۇق ۋە هازىرغا جاۋابلىق بار.

بىزنىڭ ئىزدىنىدىغىنىمىز ئىككىسىنىڭ بىردەكلىكى.

بۇ بىردەكلىك ئىلمىي تەرەققىيات.

بۇ تەرەققىياتتا ئۆتمۈشمۇ، بۈگۈنمۇ، ئەتىمۇ نەزەردە تۇتۇلىدۇ.

بۇ تەرەققىياتتا جەمئىيەتكىمۇ، تەبىئەتكىمۇ تەڭ ئېتىبار بېرىلىدۇ.

بۇ تەرەققىياتتا شەھەرگىمۇ، يېزىغىمۇ تەڭ نەپ بېرىلىدۇ...

ئەي، دېھقىنىم، بىزنىڭ ئويلايدىغىنىمىز نېمىدېگەن جىق - ھە !...

— ئەخمەتكا، سۇرەتكە چۈشۈۋېلىڭ ! — دىلمۇراتنىڭ ئاۋازى مېنى خىيالدىن ئويغاتتى.

مەن ئاچقۇچ ھەيكىلىنىڭ ئالدىغا كېلىپ يىراق - يىراقلارغا قارىغان ھالدا سۈرەتكە چۈشتۈم.

تارىم كۆۋرۈكى بويىدا

11 - ئاينىڭ 14 - كۈنى.

مەنزىلگە يېتەلمەي قالمايلى، دەپ قاراڭغۇ - ماراڭغۇدىلا يولغا چىققاندۇق، ئەتىگەن سائەت يەتتە بولار - بولمايلا تارىم دەرياسىنىڭ چوڭ كۆۋرۈكىنىڭ قېشىدىكى بازارغا يېتىپ كەلدۇق. بۇ يەردە تىرىكچىلىك باشلانغىنىغا خېلى بولغاندەك قىلاتتى. ئاشخانىدا ھەش - پەش دېگۈچە ئالدىمىزغا ئىسسىق تاماق كەلتۈرۈلدى.

بۇ يەردىكى ئاۋاتچىلىق خېلىلا دىققىتىمنى تارتتى: ھەر خىل تاماقلار، قوغۇن - تاۋۇز، قاق - جىگدىلەر... باھاسىنىڭ ئەرزانلىقچۇ تېخى. قىزغىن مۇلازىمەت: چۆلگە كىرىپ كېتىۋاتىسىز، ئۇسسۇلۇق لازىممۇ، دورا سېلىنغان چاي لازىممۇ، ئادەتتىكى چايمۇ، قايناق سۇمۇ؟ مەرھەمەت، خالىغىنىڭىزنى قاچىلىۋېلىڭ، ھەقسىز.

تارىختىن بۇيان ئۆزگىچە يول — كارۋان مەدەنىيىتى ياراتقان قەدىمكى خەلقنىڭ ھازىرقى ئەۋلادلىرىدىمۇ بۇ مەدەنىيەتنىڭ ئەنئەنىلىرى تولۇق ساقلانغان. ئۇلار ھېلىغۇ تارىم دەرياسىنىڭ بويى ئىكەن، سۇسىز دەشت - چۆللەردىمۇ ئۆتەڭ - راباتلارنى قۇرغان. يولۇچىلارنى ئەزىزلەپ كۈتكەن، ئات - ئۇلاغلىرىغا يەم - خەشەك بېرىپ، بۇزۇلغان ھارۋا - جابدۇقلىرىنى ياسىغان. كېسەللەرنى ھەقسىز قوندۇرغان، ئازغانلارغا يول باشلاپ بەرگەن... يولۇچى ئۇلار ئۈچۈن «خۇدايى مېھمان». ياردەم قىلىشقىلا بولىدۇكى، قاقتى - سوقتى قىلىشقا بولمايدۇ.

چاينى سۇدانغا قاچىلاۋېتىپ، قايسىبىر يىلى بىر شەھەرنىڭ مەشھۇر سەيلىگاھىدا ئۇچراتقان بىر ئىش ئېسىمگە كېلىپ قالدى: قولىمىزدا بوتۇلكىلىق مىنېرال سۇلار بار، لېكىن ئارىمىزدىكى بىر سەپەرداشىمىزغا قايناق سۇ لازىم بولۇپ قالدى. چاي سېتىۋاتقان جايغا بېرىپ سورىدۇق. ئۇلار: «بۇ يەردە چايلا سېتىلىدۇ» دېدى، بىز: «چېيىڭلار نەچچە پۇل؟» دەپ سورىۋىدۇق، ئۇلار: «ئەڭ ئەرزىنىنىڭ بىر چەينىكى 45 يۈەن» دەپ جاۋاب بەردى. «بىر چەينەك قايناق سۇ ئالساقچۇ؟» دېۋىدۇق، «باھاسى شۇ بويىچە بولىدۇ» دېدى ئۇلار. ئامال يوق، شۇ باھادا قايناق سۇ ئالدۇق. ئۇلار قارىغۇنى تار يولدا قىستىغاندى.

ئەمدى بولسا، بۇ يەردە — ئالدىمىزدىكى نەچچە يۈز كىلومېتىرغىچە چاي

تۇرماق، لاي سۇمۇ تېپىلمايدىغان جايدا بۇلارنىڭ پەزىلىتىگە قاراڭ.

بۇلارنىڭ ئەخلاقىي چۈشەنچىسى شۇ: «ئىنساپ — ئىماندىن ئۇلۇغ».

بۇلارنىڭ تىرىكچىلىك مىزانى شۇ: «كەڭ بولساڭ، كەم بولمايسەن»، «قانائەت — تۈگىمەس خەزىنە».

ئەي، زېمىنىنىڭ بەرگىنىگە شۈكۈر - قانائەت قىلىپ ياشاپ كېتىۋاتقان دېھقان. يېڭى، پاكىز جىگدەڭنى كىلولاپ ئېلىۋىدىم، باھاسىغا «بەرگىنىڭىزنى بېرىڭ» دېدىڭ. سېنىڭ نەزىرىڭدە چۆلدە ئۆسىدىغان بۇ مېۋە ھەتتا يولۇچىمۇ، ئۇچار قۇشلارمۇ خالىس يەپ كەتسە بولىۋېرىدىغان نەرسە. يولغا ئاچقىقان ئەمگىكىڭ ئۈچۈن ئاز - تولا پۇل بېرىلسىلا كۇپايە. سەن شۇ قەدەر ئىنساپلىق. سېنىڭ شۇ ئىنساپىڭغا تۇشلۇق مەندە ۋىجدان بولمىسا بولامدۇ!

مەن شەھەر باھاسىدىن سەل ئۆرە قىلىپ پۇل تۆلىدىم.

«جىق بولۇپ كەتتى، مېھمان...» ئۇ كەينىمدىن توۋلاپ قالدى. مەن ئۆزۈمنى ئازادە سەزگەن ھالدا ماشىنىغا چىقىپ كېتىپ قالدىم.

بىز تاڭ ساباسى ئەمدىلا كۆتۈرۈلۈشى بىلەن تەڭ تارىم دەريا- سى چوڭ كۆۋرۈكى بويىدىكى كىچىك بازاردىن ئۆتتۇق.

يول ئاسرىغۇچىلار

ماشىنىمىز تارىم دەرياسى كۆۋرۈكىدىن ئۆتتى. بىز قۇملۇق تاشيولىدا كېتىۋاتىمىز. ھاۋا تۇتۇق بولسىمۇ، ئەتراپتىكى مەنزىرە كۆزۈمگە يېقىملىق كۆرۈنەتتى. تەسەۋۋۇرۇمدا يول خۇددى چەكسىز كەتكەن بىر پايانداز، ئىككى قاسناقتىكى يۇلغۇن، قومۇش، سۆكسۆك يانتاقتىن شەكىللەندۈرۈلگەن يېشىل بەلۋاغ خۇددى ئۇنىڭ چۇچىسى.

يولنىڭ خېلى ئېگىز يېرىگە چىققاندا، بەزىدە تۈز، بەزىدە ئەگرى - بۈگرى، بەزىدە ئۆرە، بەزىدە پەس كۆرۈنۈۋاتقان بۇ تاشيولنى بوراندا ئۇچۇۋاتقان ئۇزۇن شايى رەختلەرگە ئوخشاتقۇم كېلىپ قالدى. مەن تاشيولچىلارنىڭ قۇمنى تىزگىنلەش ئۈچۈن قىلغان ھۈنەرلىرىگە ئالاھىدە دىققەت قىلدىم. يولدىن يىراقراق يەرلەرگە خۇددى تام سوققاندەك ئۇزۇن قارا سۇلياۋ تورلارنى توساق قىلىپ تارتىپتۇ، ئېھتىمال بۇ يېقىندىن بەرپا قىلىنغان يېشىللىق بەلۋېغىنىڭ ئاينىۋېلىشى ئۈچۈن قىلىنغان تەدبىر بولسا كېرەك، ئۇ قارا «دەرپەردە»لەرنىڭ كۆپ قىسمى قۇم ئاستىدا قاپتۇ، ئۇنىڭ يول تەرىپىگە قومۇشلار خۇددى گىلەمدەك كىرىشتۈرۈپ توقۇلۇپ، بەڭۋاش قۇملارنى يېشىللىق پەنجىسى باستۇرۇپ تۇرۇپتۇ. بۇ چاتقاللارنىڭ تەشنالىقى ئىسرائىلىيىنىڭ تېمىتىپ سۇغىرىش ئۇسۇلى بويىچە قاندۇرۇلىدىكەن. ھەر سەككىز كىلومېتىر ئارىلىقتا بىردىن سۇغىرىش پونكىتى ياسالغانىكەن.

يىراقتىن قىزىل كۆرۈنگەن بىر نەرسىلەر تۇيۇقسىز دىققىتىمنى تارتتى. ماشىنىمىز ئۇ يەرگە يېقىنلاشقاندا قىزىل فورما كىيىۋالغان بىرەيلەن يولنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قانداقتۇر بىر نەرسىنى تېرىپ يانغا ئۆتۈۋالدى. قارىسام ئۇلار يول ئاسرىغۇچىلار ئىكەن.

يول ياساشنى بىلگەن ئادەم ئاسراشنى بىلمىسە بولمايدۇ. يول قاسناقلىرىغا ئورمان بىنا قىلىشمۇ ئاسراش، كاتاڭلارنى تىندۇرۇپ تۇرۇشمۇ ئاسراش.

لېكىن، يولنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئېڭىشىپ ئۆتكەن كىشى نېمە ئېلىۋەتكەن بولغىيتتى؟ بەلكىم چاق ئاستىدىن چاچراپ چىققان تاش ياكى بولمىسا ماشىنىدىن تاشلانغان بوتۇلكا ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش بىر نەرسە.

تۇرۇپ دادام رەھمەتلىك ئېسىمگە كېلىپ قالدى. دادامنىڭ يولدا ماڭغاندا يەردە ئۇچرىغان تاش - داڭگال، كۆمۈر پارچىلىرىنى تېرىپ چەتكە ئېلىۋېتى-

يۇلغۇن، قومۇش، سۆكسۆك، يانتاق قۇملۇق ئىچىدىكى تاشيولنى قوغداپ تۇرىدۇ.

دىغان ئادىتى بار ئىدى. بىر كۈنى ئىچىم پۇشۇپ: «دادا، ئەسكى ـ تۈسكىچىدىلەردەك يەردىن بىر نەرسىلەرنى تېرىپ يۈرىدىكەنسەن. مۇشۇ ئىشىڭنى قويساڭچۇ» دېۋىدىم، ئۇ كۆزۈمگە قاراپ تۇرۇپ: «بالام، ساۋاب بولىدۇ، يولدىن ئۆتكەن ـ كەچكەننىڭ پۇتىغا پۇتلىشىدىغان نەرسىنى ئېلىۋېتىش كېرەك» دېدى. شۇ چاغلاردا ئەقلىم توشمىغان ئىكەن، ئۇ ئىشىنىڭمۇ، گەپىنىڭمۇ تېگىگە يەتمەپتىكەنمەن. ئەمدى ئويلىسام، ئۇ تولىمۇ گۈزەل ئىنسانىي ئەخلاق ئىكەن. كاستۇم ـ بۇرۇلكىنى كىيىپ، گالستۇكنى تاقىۋالسىلا مەدەنىيەتلىك بولغان بولمايدۇ. مەدەنىيەتنىڭ ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان نۇرغۇن تەرەپلىرى بار. ئاق يەكتەكنى كىيىپ كەشنى شىپىلدىتىپ كېتىۋاتقان توپا چېلىش دېھقاننىڭ يول ئۈستىدىكى قومۇش يىلتىزلىرىنى، تىكەن، تاشلارنى تېرىپ ئېلىۋېتىشلىرىدە، بۇزۇلغان يول ـ كۆۋرۈكلەرنى ئۆزلۈكىدىن ياساپ قويۇشلىرىدا مەدەنىيەت يوق دېيەلەمسىز؟

بىر چاغلاردا ئابدۇراخمان ئەبەي ماڭا مۇنداق بىر ۋەقەنى سۆزلەپ بەرگەنىدى: خوتەن ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسىدا دېھقانلار مەھەللە ئىچىدىكى بىر كۆۋرۈكنى ياساپ قويۇپتىكەن، ئېغىر يۈك باسقان بىر قارا ماشىنا ئۇ كۆۋرۈككە يېقىنلىشىپتۇ. ئۇ ماشىنىنى ھەيدىگەن خەنزۇ شوپۇر دەرگۇمان ھالدا ماشىنىنى كۆۋرۈككە ھەيدەپتۇ، دەل ئۇنىڭ ئەندىشە قىلغىنىدەك، كۆۋرۈك كۆتۈرەلمەي، ماشىنا ئۆستەڭگە قىيسىيىپ قاپتۇ. نېرىسىدا قاراپ

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com